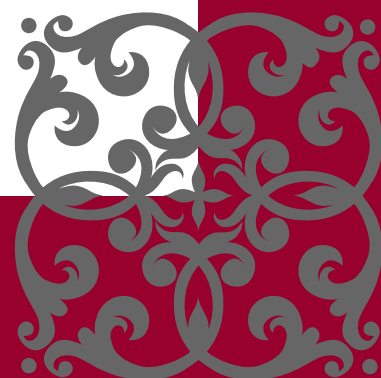

De SCIENTOLOGY KERK

Juha Pentikainen, Ph.D.
Marja Pentikainen, MSC

Helsinki, Finland
mei 1996

De SCIENTOLOGY KERK

Juha Pentikainen, Ph.D.
Marja Pentikainen, MSC

Helsinki, Finland
mei 1996

INHOUD

Inleiding	2
Over het Begrip Religie	3
De Vijf Dimensies van Religie	4
De Religio-Filosofische Achtergrond van Scientology	6
Een Nieuwe “Boek Religie” op zoek naar Orthodoxie	7
De Rituelen en Leefstijlen van Scientologen	9
De Rol van Scientology bij de Uitwisseling van Religies	11
Scientology als een Nieuwe Religie	11
A. Cognitieve Dimensie	12
B. Affectieve of Emotionele Dimensie	12
C. Conatieve of Gedragwijze Dimensie	12
D. Sociale Dimensie	12
E. Culturele Dimensie	13
Conclusies	13
Wat betreft Bronnen over Scientology	15

De SCIENTOLOGY KERK

Juha Pentikainen, Ph.D.
Marja Pentikainen, MSC

Helsinki, Finland
mei 1996

Dit gezamenlijke rapport werd in januari 1996 geschreven door Juha en Marja Pentikainen, van wie de CV's hieronder zijn samengevat.

Juha Pentikainen, Ph.D., is professor en voorzitter van het departement van de studie van religies, Universiteit van Helsinki, Finland, en het Instituut van Sociale Wetenschappen, Universiteit van Tromsø, Noorwegen. Nadat hij in 1968 van de Universiteit van Turku zijn Ph.D. graad had ontvangen, werd hij in 1972 aan de Universiteit van Helsinki aangesteld om de nieuwe discipline van de studie van religies te beginnen. Hij was gastprofessor van de studie van religies, culturele of sociale antropologie, folkloristische en Scandinavische studies aan de Universiteiten van Californië (Berkeley, Los Angeles), Texas (Austin), Minnesota (Minneapolis), Indiana (Bloomington) en Rome (Sapienza). Hij was de afgevaardigde van Finland bij de Verenigde Naties en UNESCO en is lid en adviseur van verscheidene werkgroepen en commissies, benoemd door de regering en ministeries van Finland. Juha Pentikainen heeft veldwerk gedaan in alle continenten behalve Zuid-Amerika en in meer dan 60 landen lezingen gegeven. In 1994 werd hij uitgenodigd om een nieuwe discipline en departement van religieuze studies op te zetten bij het Instituut van Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Tromsø. Zijn meer dan 20 boeken, 350 artikelen en 10 films zijn bekroond met verscheidene internationale prijzen en titels. In 1995 werd hij benoemd als lid van de Academia Scientiarum Fennica.

Marja Pentikainen, MSC, is hoofd van de vreemdelingendienst van de stad Tampere. Na het behalen van haar graad in Sociaal Beleid werkt ze nu in de Universiteit van Tampere aan haar proefschrift. Ze was sociaal werkster en is nu voorzitter van het bureau, dat ze in 1989 begon. Ze is lector aan de Universiteiten van Tampere en Helsinki, lid van verschillende expertgroepen en comités en adviseur van haar regering en parlement over kwesties betreffende vreemdelingen, immigranten, vluchtelingen, hun sociale problemen, waarden en religies. Haar publicaties omvatten het proefschrift "Culture is a Key" (1994) (Cultuur is een Sleutel), "Finnish Emigration and Immigration" (1995) (De Finse Emigratie en Immigratie), en een voor UNESCO geschreven rapport over vreemdelingen en vluchtelingen in Finland. In 1995 zat ze een panel over "The Future of Family" voor op de Professors' International Conference in Seoul, Korea.

Inleiding

Dit gezamenlijke rapport over de Scientology Kerk werd geschreven door een geleerde op het gebied van religie en een sociaal werker en wetenschapper. Het hoofdthema is de achtergrond, geschiedenis en huidige situatie van de Scientology Kerk. De belangrijkste vraag die hierna beantwoord moet worden is de rol en de mogelijke status van Scientology als een “religie”: Is Scientology een religie of niet?

De geschiedenis van Scientology is kort. Deze kan in 1950 begonnen zijn bij de publicatie door L. Ron Hubbard van *Dianetics: De Leidraad voor het Menselijk Verstand*, of in 1954 bij de vestiging van de eerste Scientology Kerk in Los Angeles, Californië. Beide houden natuurlijk verband met het gedachtegoed en de levensgeschiedenis van Hubbard (1911–1986) zelf, grondlegger genoemd, omdat hij zowel de principes van Dianetics creëerde als de doctrines van Scientology vastlegde.

Het feit dat Scientology haar wortels in Amerika heeft, heeft tot enkele culturele aspecten geleid die bij de Kerk horen. Haar moedertaal is Engels en haar levensstijl is zo Amerikaans, dat dit van tijd tot tijd haar pogingen kan hebben verstoord om verder te dissemineren in culturen waar andere talen gesproken worden. Desondanks is de huidige verspreiding van de Scientology Kerk opmerkelijk, zelfs in landen buiten de westerse gebieden.

Volgens een rapport van de President van de Kerk uit 1994, heeft de Scientology Kerk in de loop van 40 jaar in 107 landen op alle continenten een basis gevestigd. Er waren toen 2318 gevestigde organisaties – kerken, missies of andere georganiseerde groepen mensen die Scientology in praktijk brachten – en dat aantal stijgt snel.

De groei is vooral opmerkelijk in Oost- en Centraal Europa, evenals in gebieden van de vroegere Sovjet Unie, van Moskou en St. Petersburg tot Oekraïne, Kazachstan, Moldavië en helemaal tot Siberië: 21 nieuwe missies in 1994 en 24 in 1995. Hongarije is met meer dan 10 missies een ander centrum in Oost-Europa. Met ook een tendens van groei in zulke afgelegen gebieden als China, Australië, Nieuw Zeeland, Afrika en Latijns-Amerika, benadert de Scientology Kerk wereldwijde verspreiding, tenminste geografisch.

Het totale aantal praktiserende Scientologen of parochianen loopt in de miljoenen. Het is echter moeilijk om exacte aantallen te geven; dit is een gevolg van de bijzondere aard van de Kerk die, behalve dat ze ruimte biedt voor religieuze rituelen, ook een werkplek en complex sociaal centrum is voor degenen die erbij betrokken en erin geïnteresseerd zijn, zonder per se de fulltime toewijding te hebben van de mensen in en om de kerk. Dit is typerend voor vele religieuze gezindten.

Volgens de Church of Scientology International waren er in 1994 wereldwijd ongeveer 8 miljoen Scientologen.

Over het Begrip Religie

In de westerse wereld begon de academische bestudering van religies aan het begin van de 19e eeuw, als gevolg van de geschiedenis van de filosofische gedachtegang, geïnspireerd door de filosofen uit de periode van verlichting in het 18e-eeuwse Europa. Toen door ontdekkingsreizigers en missionarissen verzamelde nieuwe informatie over oude religieuze tradities (vooral de filosofieën in India en het Verre Oosten) de wetenschappelijke kringen in Europa bereikte, werd het nodig de definitie van religie op zich te herdefiniëren.

Het begrip, dat tot dan toe alleen het christendom en het jodendom betekende – soms ook de islam – begon ook oosterse religieuze filosofieën als het hindoeïsme, het boeddhisme, het confucianisme, het taoïsme, het shintoïsme, het zoroastrianisme, enz., te omvatten. De nieuwe discipline, “de geschiedenis van religies” genoemd, of “vergelijkende religie”, werd algemeen en vergelijkend in haar benadering.

De fenomenologie van religie (een tak van de moderne filosofie die zich bezighoudt met de beschrijving en classificatie van verschijnselen), als een van haar belangrijkste takken, gaf zo'n verscheidenheid in het gebied aan, dat het voor geleerden in religie moeilijk was een beknopte definitie te presenteren – een definitie die zowel het wezenlijke van religiositeit op zich zou bevatten als zou gelden voor elke betreffende geletterde en ongeletterde religie ter wereld. Eén van de vele pogingen om religie te definiëren, was gebaseerd op het criterium van het begrip “God” of “godheid”, totdat geleerden ontdekten dat het boeddhisme als een van de zogenoemde wereldreligies – tenminste in theorie – probeerde zijn speciale label als een “atheïstische” religie te benadrukken.

Het beperkte begrip van religie, dat vaker door regeringsfunctionarissen dan door godsdienstwetenschappers wordt benadrukt, moet in de huidige wereld opnieuw overwogen worden. Het woord “religie”, dat in een of andere vorm voorkomt in de meeste Europese, dat wil zeggen Germaanse, Romaanse en Slavische talen, komt van een Latijns woord “religio”. Dit begrip bevat met name het idee van afhankelijk zijn van iets “goddelijks”. Het principe “cuius regio eius religio” in het Latijn (wiens gebied, diens geloof), betekende dus dat in het post-reformatorische Europa de keizer of een hertog vanaf de 16e eeuw de macht had te besluiten wat de bewoners van zijn land moesten geloven en hoe ze zich moesten gedragen. De hele kwestie van het bestaan van goddelijke of sociale “banden” is echter heel westers, en in veel culturen op de wereld ontbreekt het idee op zich in feite helemaal.

Dergelijke westerse veronderstellingen over religie kunnen slechts met kracht in de oude oosterse religieuze-filosofische tradities worden ingebracht. Er is zelfs beweerd dat de drie belangrijkste varianten van de Chinese wereldbeelden – het taoïsme, het confucianisme en het boeddhisme – in de westerse betekenis van het woord helemaal geen religies zijn, maar eerder “drie Tao's” of “wegen” naar één bestemming, wat het principe is van de harmonie tussen Yang en Yin.

Met andere woorden, er zijn veel culturen in de wereld die heel religieus lijken te zijn, ondanks het feit dat ze het zonder enige met “religio”-verband houdende begrippen in hun respectievelijke talen hebben. Dit komt vooral voor in de noordelijke culturen in de oude en nieuwe werelden, waar wij veldwerk gedaan hebben: mensen praktiseren animistische en sjamanistische rituelen zonder ze religies te noemen. Een in 1994 door een Nanay sjamaan in de Lower Amur regio in zuidoost Siberië aan ons gedane mededeling kan geciteerd worden als een typisch voorbeeld hiervan: “Het christendom – dat is Russisch. Wij hebben alleen maar onze sjamanen.”

Een ander huidig probleem betreft de rol van de vele eigentijdse functionele alternatieven van religies. De recente wereldgeschiedenis laat zien dat pogingen als het Communisme, het Marxisme en het Maoïsme om een “niet-religieuze” staat en samenleving te vormen, nogal onsuccesvol waren. Het menselijk verstand heeft duidelijk getoond dat het meer geïnteresseerd is in religieuze zaken dan het gedacht werd te zijn in andere materialistische en antropocentrische (filosofie die de mens als het middelpunt van de schepping beschouwt) ideologieën die in de vorige en deze eeuw zijn ontstaan.

De Vijf Dimensies van Religie

“Er bestaat niet één definitieve definitie van religie die door geleerden algemeen geaccepteerd wordt.” Terwijl we deze bewering van Bryan Ronald Wilson en anderen delen, geven we er de voorkeur aan om hieronder de belangrijkste factoren van religie te verwoorden in plaats van een algemene definitie. Het lijkt mogelijk het verschijnsel, dat gewoonlijk “religie” genoemd wordt, te benaderen vanuit vijf invalshoeken die gevonden worden in alle geletterde en ongeletterde samenlevingen die tot nu toe bestudeerd konden worden. Dit vergelijkend religio-fenomenologische model is uitgebreider gepresenteerd en in de praktijk gebracht in Juha Pentikainen’s monografie (een verhandeling over één onderwerp) “Oral Repertoire and World View” (Academia Scientiarum Fennica, FFC Nr. 219, Helsinki 1978):

1. De cognitieve dimensie van religie omvat de bewuste, intellectuele factoren, zoals hun beeld van het universum en de wereld, hun waardesysteem, hun geloof in het bestaan van het “bovennatuurlijke”, dat wil zeggen één of meer goden of andere “bovennatuurlijke” figuren en krachten die verondersteld worden over hun noodlot, behoeften en waarden te waken. Het is typerend voor religies, dat ze in stand blijven door tradities die van de ene op de andere generatie of van volk naar volk doorgegeven worden, met inbegrip van vertellingen, mythologieën en geloofsovertuigingen over het “andere”.

Wat hun bronnen betreft, kan een belangrijk onderscheid gemaakt worden tussen geletterde en ongeletterde religies. De in mondelinge vertellingen vervatte mythologieën van de ongeletterde culturen, de zeer geschematiseerde theologische dogma’s van de canonieke teksten van de “boek religies” en het stelsel van religieuze filosofieën, hebben echter allemaal deze dimensie van religie. Ze is vaak uitgedrukt in bondig geformuleerde

“credo’s” die in het openbaar beleden werden door de aanhangers in de missies van zulke bewuste missionaire religies als vooral het christendom, de islam en het boeddhisme.

2. De genegenheid of het emotionele niveau verwijst naar religieuze gevoelens, houdingen en ervaringen. De Mens voelt gewoonlijk dat hij of zij afhankelijk is van iets bovennatuurlijks en voelt daar tegelijkertijd een bepaalde band mee. Een religieuze ervaring is een staat van interactie tussen het natuurlijke en het bovennatuurlijke, een staat waarin een religieus iemand, of beter gezegd, traditie die via hem handelt, een ontmoeting bewerkstelligt met een van de bovennatuurlijke figuren of krachten die zijn/haar religieuze overtuigingen beheersen.
3. Het conatieve of gedragsaspect in religie wordt op het niveau van handelen gezien als een vorm van gedrag. Dit omvat rituelen, sociale gebruiken, zoals offers, gebeden, betoveringen en spreuken, met behulp waarvan een persoon, een groep of een samenleving door traditionele methoden een bepaald soort spirituele vereniging of verbinding met hun bovennatuurlijke figuren kan bereiken.

Een ander belangrijk deel van de conatieve dimensie houdt verband met morele normen. Naast rituelen en erediensten, veronderstellen religies gewoonlijk een bepaald ethisch gedrag. Dit wordt bijvoorbeeld duidelijk door het naleven van bepaalde normen, zodat de geldende waarden bereikt kunnen worden, de door de religie beloofde beloningen verkregen en de mogelijke bestraffingen voor overtreding van de normen en taboes vermeden kunnen worden.

4. De sociale factor vormt een fundamenteel onderdeel van elke religie. Religie veronderstelt gewoonlijk het bestaan van een groep of een vereniging wiens plicht is om over de religieuze visie van de volgelingen te waken, om samen bepaalde taken uit te voeren en ook om de cultische en ethische gedragingen van de gelovigen te controleren.

Op grotere schaal, soms zelfs als staat, of in kleine groepen, werken de leden van deze verenigingen samen om hun gezamenlijke doelen, die hen door hun gezamenlijke religie in deze wereld of in “de andere” wereld zijn opgedragen. Hoewel religieus gedrag zelfs tegenwoordig zeer sociaal en gecontroleerd is, lijken de gevestigde religies veel van hun vroegere belangrijkheid te verliezen. In plaats daarvan wordt de privacy van onbewuste en niet-gevestigde religiositeit benadrukt, en veel van de functies van de gevestigde kerken worden dus vervangen door minder formele culten.

5. Bij alle religies is het culturele niveau een vaak over het hoofd geziene maar zeer beïnvloedbare en veelomvattende factor. Dit wordt vooral duidelijk in de afhankelijkheid van religie, zowel in tijd en ruimte, van de ecologische, sociale en culturele omgevingen waarin de respectievelijke religies worden uitgeoefend.

Taal en etniciteit zijn de twee belangrijkste variabelen van “religies als culturen”. Er moet vooral rekening worden gehouden met het feit dat “religie” voor veel mensen meer een “speciale manier van leven” of “levensstijl” betekent dan welke dogmatische belijdenis of afhankelijkheid van enig geloof dan ook. In de moderne wereld worden de bewuste nationale, etnische en regionale variabelen van zelfs de zogenoemde “wereldreligies” belangrijk wanneer mensen hun religio-socio-culturele identiteit terugvinden na emigratie naar nieuwe milieus, als vluchtelingen in hun nieuwe gastlanden en omgevingen of van plattelandssamenlevingen naar de stedelijke wereld, als immigranten in de straten en getto’s van de metropool van de derde wereld.

De conclusie van ons nauwkeurig onderzoek is dat het begrip “religie” eerder ontgaan moet worden van haar theoretische en westerse bijbetekenissen dan de grote verscheidenheid van het globale verschijnsel te dwingen om de definitie te accepteren waar ze niet in past.

We zullen een algemene beschrijving van de achtergrond en de religieuze doctrine en praktijken van Scientology geven en Scientology dan beoordelen volgens de vijf dimensies van religie die we hebben vastgesteld.

De Religio-Filosofische Achtergrond van Scientology

De zienswijzen van Scientology kunnen gevonden worden in Hubbard’s welbekende teksten vanaf 1940, maar vooral vanaf 1950 toen zijn bestseller over Dianetics verscheen.

De relatie tussen Dianetics en Scientology is zowel spiritueel als historisch gezien zo hecht, dat ze als twee zijden van dezelfde munt gekenmerkt kunnen worden. Tegelijkertijd is het zo dat waar Dianetics voortkomt uit de twee Griekse woorden, “dia” (door) en “nous” (ziel), Scientology betekent “weten hoe te weten” waarbij het Latijnse woord “scio” (weten) verbonden wordt met zijn Griekse tegenhanger “logos”. Terwijl aan de ene kant de principes van Dianetics openbaar gemaakt werden als een methode aangeboden als een juiste “technologie van het verstand”, werd aan de andere kant Scientology benadrukt als een religieuze filosofie.

Hoewel het Engelse woord “science” voortkomt uit dezelfde Griekse term “scio”, zou het passend kunnen zijn om de bestaande onnodige verwarring tussen de twee woorden te vermijden door bewust verschil te maken in hun uitspraak. Eén oplossing zou kunnen zijn om “Scientology” op een Griekse, en “science” op een Engelse manier uit te spreken.

In 1954 werd de eerste Scientology kerk gevormd, met haar eigen credo, geformuleerd door L. Ron Hubbard. Het credo laat duidelijk een vereniging zien die zichzelf als een religieus orgaan erkent. Het credo bevat de principes, dat “wij van de Kerk geloven” in de “gelijke” en “onvervreembare rechten” van alle mensen, evenals de stelling dat de Mens “in wezen goed is”, en de vier wetten van God die “de mens verbieden. ...”

In de leerstellingen van Scientology kunnen overeenkomsten gevonden worden met oosterse monistische religies als vooral het hindoeïsme, het boeddhisme en het taoïsme. Typisch genoeg verbinden de handboeken van de Scientology ceremoniën hun achtergrond met mythologieën van religieuze filosofieën als het hindoeïsme en het boeddhisme, en leerstellingen van Aristoteles, Spinoza en St. Thomas van Aquino.

De Scientology doctrine veronderstelt dat de Mens bestaat en voortbestaan zoekt op acht aparte elkaar kruisende niveaus, die in de Scientology theologie “drijfveren” worden genoemd. De bepaalde drijfveren lopen van het zelf naar de familie, naar groepen en verder naar het spirituele universum (de zevende drijfveer) en het Opperwezen (de achtste drijfveer), ook Oneindigheid of God genoemd. Elke hogere drijfveer omvat alle onderliggende drijfveren.

Het begrip “God” bestaat wel in de Scientology leerstellingen, maar op een andere manier dan in het jodendom, het christendom, de islam en de andere theïstische religies die hun wortels in de religieuze tradities van het Nabije Oosten hebben. In Scientology is God de hoogste van de acht drijfveren, die het individu probeert te omvatten en geheel te kennen. In deze zin is het begrip God in de Scientology leerstellingen heel persoonlijk – het wordt aan de persoon zelf overgelaten om het volledig te definiëren.

De Scientology doctrine van het spirituele gebied wordt vertegenwoordigd in de “thetan”, die verband houdt met de begrippen in het vroege en nieuwe gnosticisme; de mens wordt verondersteld te bestaan uit een thetan, een verstand en een lichaam. Het woord “thetan”, dat zijn achtergrond heeft in een Griekse letter “theta”, wordt in Scientology gebruikt om verwarring te vermijden met de eerdere termen die betrekking hadden op “ziel”.

In Scientology wordt de weg naar spiritueel bewustzijn afgelegd door middel van “auditing”, wat een van de twee centrale religieuze gebruiken van de religie is. Auditing richt zich op de thetan met oplopende niveaus van religieuze diensten die de thetan in staat stellen traumatische ervaringen uit zowel het huidige als eerdere levens op te lossen. Deze verlichting zorgt voor een hoger spiritueel bewustzijn.

Het andere centrale gebruik van Scientology wordt “training” genoemd, de geconcentreerde bestudering van Scientology Geschriften – de geschriften, opnamen en films van Hubbard. De Scientology doctrine houdt in dat spirituele verlossing in dit leven alleen bereikt kan worden door de gebruiken van zowel auditing als training.

Een Nieuwe “Boek Religie” op zoek naar Orthodoxie

Net als goed gevestigde religies, heeft de Scientology Kerk een uitgebreide hoeveelheid literatuur, met een grote bibliotheek met teksten, lezingen en films die allemaal gaan over L. Ron Hubbard’s onderzoek naar, en ontdekkingen over, de aard van de Mens en de geest.

Het feit dat deze bibliotheek bestaat uit vele boeken, met inbegrip van grote encyclopedische volumes en duizenden opgenomen lezingen, is een zichtbaar bewijs dat de Scientology Kerk erkend moet worden als een “boek religie”. Deze trend valt samen met wereldreligies als bijvoorbeeld het hindoeïsme, het boeddhisme, het confucianisme, het taoïsme, het jodendom, het zoroastrianisme, het christendom en de islam.

Het zeer grote oeuvre van teksten, lezingen en documenten, dat door L. Ron Hubbard werd geschreven, opgenomen en uitgegeven, omvat de verzameling van de Geschriften van Scientology. Dit vormt de basis voor de pogingen van de praktiserende leden van de Kerk, in hun vaak levenslange studie en werk naar de uiteindelijke doelen van Dianetics en Scientology, de staten van Clear en Opererende Thetan genoemd.

Geautoriseerde teksten hebben een speciale rol voor Scientologen bij het overbrengen van kennis en tradities die blijkbaar als sacraal (heilig) worden beschouwd. Het chronologische werk in deze teksten wordt geen “theologie” genoemd, maar “technologie”, welk begrip een bijzondere betekenis heeft in kringen van Scientologen. Hubbard wordt beschouwd als de “bron van de technologie”, wiens boodschap wordt beschouwd als zo uniek en onveranderlijk, dat deze niet door iedereen kan worden geïnterpreteerd. “Spirituele opvolging” is belangrijk maar is niet gerelateerd aan personen, zoals in de meeste christelijke kerken het geval is, maar in plaats daarvan aan boeken; in de Scientology Kerk kan dus niemand claimen dat hij enige autoriteit heeft om een “boodschapper” te zijn met een privilege om Hubbard’s geschreven of mondelinge boodschap nu of later te interpreteren.

Dus werd in 1982 in Los Angeles een religieuze corporatie, het Religious Technology Center (RTC), gecreëerd om “de ultieme kerkelijke autoriteit met betrekking tot de standaard en zuivere toepassing van de religieuze technologieën van L. Ron Hubbard” te behouden. Het is een orgaan verantwoordelijk voor “het zeker stellen van de zuiverheid van de religie en de Scientology Geschriften”. Het heeft de plicht om de teksten van Hubbard te beschermen, niet om ze te interpreteren.

De vestiging van RTC symboliseert een duidelijke trend richting orthodoxie, een algemeen kenmerk van de tweede generatie bij de vorming van elke religie. Bij het opbouwen van een religie is het bijvoorbeeld om redenen van doctrinaire meningsverschillen of om andere redenen vaak nodig om een “canon” voor de religie samen te stellen, om een verschil te maken tussen de dogmatische “essentie” en “de andere” teksten, om de boodschap van de profeet en de zuiverheid van de doctrine te beschermen tegen pogingen van heidenen en sekten.

Een ander belangrijk proces, dat hiermee te maken heeft, is het idee van de autoriteit van de Moederkerk. De Founding Church of Scientology of Washington, D.C., was de eerste Moederkerk, totdat deze rol midden jaren 60 van de 20e eeuw aan de Scientology kerk in Californië werd gegeven. Sinds de oprichting van de Church of Scientology International

(CSI) in 1981, is deze rol natuurlijk overgenomen door de pas gevestigde kerk die vanuit haar hoofdkwartier in Los Angeles nu alle Scientology kerken ten dienste staat.

De Rituelen en Leefstijlen van Scientologen

Hubbard wordt door zijn aanhangers grondlegger genoemd. Dit valt samen met een belangrijk onderscheid, dat in vergelijkende studies wordt gemaakt tussen “opgerichte” en “etnische” religies. De eerstgenoemde herleiden hun ontstaan naar een bepaald persoon, zelfs wanneer die persoon zelf niet dacht dat hij de religie opgericht had (Jezus Christus, Confucius, Lao-tse). De laatstgenoemde hebben geen namen die ze moeten gedenken, maar in plaats daarvan mondeling doorgegeven tradities. Tijdens het opbouwproces van elke opgerichte religie vindt een noodzakelijk proces plaats wanneer een besloten kring van aanhangers ontstaat, die zich om hun meester verzamelt en bereid is hem te volgen. Toen verscheidene personen in 1954 besloten de Scientology Kerk op te richten, werd L. Ron Hubbard natuurlijk haar spirituele leider. Na zijn besluit zich terug te trekken van zijn plichten als directeur van de groeiende Kerk, werd de status van de grondlegger met het verstrijken der tijd legendarisch.

Het vaak kritische moment, dat volgt op het overlijden van een grondlegger van een religie, was in de geschiedenis van Scientology niet zo problematisch, omdat Hubbard zijn formele functies als de leider van zijn Kerk al tijdens zijn leven opgegeven had. Al voordat hij in 1986 overleed, werd de grondlegger vereerd en werd in elke Scientology kerk overal ter wereld een ruimte aan hem gewijd. Hoe het ook gebeurd moge zijn, bij een vergelijking van religio-verschijnselen is gebleken dat een dergelijk proces een van de belangrijkste zaken is bij de vorming van elke oudere of nieuwer religie die zichzelf beschouwt als zijnde gesticht door iemand.

Hoewel Scientology kerken, missies en andere centra en hoofdkwartieren wijzen op de symbolen van een sociaal milieu van de werkende klasse, bevatten ze altijd een plek van verering, een heilige ruimte voor wekelijkse erediensten en familieceremoniën. De geest van de grondlegger, die volgens Scientology Geschriften over menselijk voortbestaan aanwezig is, zelfs nadat “L. Ron Hubbard zijn lichaam verliet” bij zijn overlijden in 1986, wordt tot uitdrukking gebracht door veel van zijn boeken en afbeeldingen.

De Scientology Kerk heeft haar eigen mythologie gerelateerd aan het leven en de leerstellingen van haar grondlegger. Ze heeft ook haar eigen jaarlijkse herdenkingskalender, waarbij de verjaardagen in het leven van de grondlegger en de geschiedenis van de Kerk herdacht worden.

De Sea Organization (of Sea Org) is een speciale orde die opgericht werd in 1967 toen de heer Hubbard besloot terug te treden als Executive Director van de Kerk om zich aan boord van een schip op zijn literaire werk te gaan concentreren. Degenen die hem toen als eersten volgden, werden de kerngroep van de nieuw opgerichte religie. Naarmate de tijd verstreek, werd deze groep een mythisch model die als de kern van trouwste leden van de Kerk beschouwd en

gerespecteerd moest worden. Alle leden van de Sea Organization werken fulltime voor de religie door als staf lid te werken van de kerken met een hoger niveau. Het bewijs van hun toewijding is het arbeidscontract in de Sea Organization “voor de volgende miljard jaar”.

Een dergelijke religieuze orde herinnert in vele opzichten aan de kringen van discipelen die zich verzamelden rond grondleggers van wereldreligies als Jezus of Mohammed of de kloosterorde van monniken rond Prins Gautama toen hij Boeddha werd. Het is een zeer specifieke uiting van religieuze mythologie en symbolisme. Op zich is het een van de criteria waarop wij onze conclusie baseren dat Scientology een nieuwe religie is.

Het is typerend voor leden van de religieuze orde van de Kerk, dat zij samen een soort uitgebreide familie vormen, de meeste tijd wijden aan hun werk voor en in de Kerk en tegelijkertijd voor elkaars dagelijkse en economische behoeften zorgen, zelfs hun kinderen. Een dergelijke leefstijl is zo veelomvattend, dat leden van de Sea Organization gewoonlijk met elkaar families vormen. Het zeemansuniform, dat door alle leden van de Sea Organization wordt gedragen, is een belangrijke verenigende factor op zowel emotioneel als sociaal niveau.

De meeste leden van de Kerk zijn parochianen die deelnemen aan auditing, cursussen en andere aanbiedingen van de Scientology Kerk, maar buiten de Kerk leven en werken. Ze komen uit alle lagen van de bevolking. Ze maken deel uit van de lokale Scientology congregatie en religieuze gemeenschap en oriënteren hun levens in verschillende maten om Scientology als hun religie. Ze leven volgens de ethische codes en standaards van Scientology, passen de principes en methodes van Scientology toe in hun levens en voeden hun kinderen op om als Scientologen te leven en te handelen.

Mythisch gezien overstijgt deze spirituele verbinding in de Scientology leerstellingen de normale grenzen van het menselijke bestaan. In plaats van reïncarnatie, zoals onderwezen door bijvoorbeeld het hindoeïsme en het boeddhisme, heeft Scientology een speciale doctrine van “eerdere levens” ontwikkeld. Scientologen kunnen over hun eerdere levens vertellen, bijvoorbeeld tijdens auditing wanneer ze op weg gaan naar de staten van Clear en Opererende Thetan, de harmonie van de geest die bereikt wordt – als de laatste stap op het pad van Scientology naar spirituele verlichting – herinnert aan de boeddhistische verlichting.

De Scientology Kerk wijdt geestelijken nadat ze een specifieke cursus om geestelijke te worden, gevolgd hebben. De getrainde en gewijde geestelijken, zowel vrouwen als mannen, verzorgen de rituelen, in overeenstemming met de handboeken voor rituelen. De belangrijke heilige handelingen betreffen zowel de procedures gerelateerd aan de wekelijkse zondagse kerkdienst als de “overgangsrutuelen” bij de cruciale momenten van de menselijke levenscyclus. De Scientology Kerk is op dit punt zeer nauwkeurig en heeft verschillende modellen voor naamgevings-, huwelijks- en begrafenisceremoniën met voorbeeldpreken van de grondlegger.

De Rol van Scientology bij de Uitwisseling van Religies

Tegenwoordig komen religies in de straten en getto's van de steden samen in plaats van alleen in vredige landschappen; religies en wereldbeelden ontmoeten elkaar wanneer mensen samenkomen bij de overgangsmomenten van hun leven en ook hun dood, heel vaak zelfs binnen families. Dit geldt vooral voor de Scientology Kerk die zowel modern, stedelijk als familie-gericht is.

De Scientology Kerk neemt tegenwoordig heel actief deel aan interreligieuze dialogen met vertegenwoordigers van de grote wereldreligies, alsook met nieuwe religies als de unification church en neo-hindoeïstische en -boeddhistische bewegingen. In deze discussies worden niet alleen religieuze kwesties behandeld, maar ook kwesties als vrede en oorlog, ecologie en milieuvervuiling, de toekomst van de familie, de rol van vrouwen, enz., en worden op wereldwijde basis nieuwe programma's en functies vastgelegd.

Scientology als een Nieuwe Religie

Met de discussie over de vijf bovengenoemde categorieën in gedachten, proberen we de rol en de plek van de Scientology Kerk te beschouwen binnen het zich snel ontwikkelende raamwerk van de bewegingen, "nieuwe religies" genoemd, en dan vooral wat haar leerstellingen, gebruiken en organisaties betreft. De cruciale vraag is opnieuw: Is Scientology een "religie" of niet? Dit rapport kan vergeleken worden met een andere studie van Bryan R. Wilson, Brits socioloog van religie, die Scientology bestudeerd heeft op de volgende algemene parameters van religie:

- a. overtuigingen, gebruiken, relaties en instanties met betrekking tot het bovennatuurlijke, wat de mens het belangrijkste vindt, enz.,
- b. gebruiken van gehoorzaamheid, verering of aanbidding,
- c. het collectieve of groepskarakter van religieus leven.

Na zorgvuldige bestudering van verscheidene wereldreligies geeft Wilson een gedetailleerde beschrijving van Scientology als theologie en institutie. Zijn belangrijke eindconclusies houden in: "religies veranderen met de tijd" en "religie is onvermijdelijk aan verandering onderhevig".

Wilson erkent het belang van "verandering", wanneer hij de nadruk legt op feiten, waar wij zijn mening delen: "nieuwere religies" of "moderne bewegingen zullen echter niet voldoen aan alle punten van ons (relatief tijdloos) model". Wilson besluit met: "Scientology is een bonafide religie en moet als zodanig beschouwd worden".

We benaderen Scientology nu volgens de vijf dimensies van een religie.

A. Cognitieve Dimensie

De cognitieve dimensie van Scientology wordt duidelijk door haar unieke en gedetailleerde kijk op de wereld en het universum in haar doctrine van de acht drijfveren, die het hele bestaan verdelen in acht aparte niveaus, met het spirituele gebied en God bovenaan. Het geloof van Scientologen in het bestaan van het bovennatuurlijke is gelegen in hun geloof in het ware zelf als een geestelijk wezen – de thetan – en de onsterfelijkheid van de thetan door duizenden eerdere levens heen, evenals hun geloof in de spirituele wereld en in God. Door deze bovennatuurlijke krachten en God bepalen Scientologen hun lot, hun behoeften en hun waarden.

Scientology moet zeker gekenmerkt worden als een geletterde of “boek” religie. Haar tradities worden vrijwel uitsluitend overgebracht door haar credo en de geschriften en lezingen van haar grondlegger.

B. Affectieve of Emotionele Dimensie

De affectieve of emotionele dimensie van Scientology kan gevonden worden in het nauwe verband tussen Scientology gebruiken en het bovennatuurlijke gebied. De religieuze ervaring van Scientology ligt in auditing en training, door middel waarvan Scientologen met hun spirituele realiteit communiceren. Deze verbinding vindt vooral plaats in auditing, aangezien de Scientology geestelijke de thetan door eerdere levens leidt bij het oplossen van momenten van spirituele schade. Door middel van hun pogingen hun acht drijfveren te coördineren en in evenwicht te brengen, communiceren Scientologen met het spirituele gebied en met God. Scientologen beschouwen zichzelf en anderen als geesten (niet als lichamen) die veel langer leven dan de fysieke dimensie. Ze hebben in het algemeen een gedeelde houding en solidariteit met andere wezens en het spirituele universum.

C. Conatieve of Gedragwijze Dimensie

De conatieve of gedragwijze dimensie van de Scientology religie wordt gevonden in haar belangrijkste rituelen – de religieuze gebruiken van auditing en training – en haar overgangsrutuelen – huwelijks-, begrafenis- en naamgevingsceremoniën. De Scientology doctrine vereist ook de hoogste standaards van ethisch gedrag door haar parochianen en heeft een zeer ontwikkeld systeem van gedragscodes om hun gedrag te leiden. Deze kunnen gevonden worden in de algemene principes van het “systeem van Ethiek en Gerechtigheid”, evenals in de specifiekere codes als de Auditor’s Code, de Supervisor’s Code, de Erecode en de Code van een Scientoloog.

D. Sociale Dimensie

De sociale dimensie van de Scientology religie wordt gereflecteerd in haar complexe kerkleer. De internationale kerkelijke hiërarchie van de Scientology Kerk bestaat uit verscheidene niveaus en verscheidene specifieke organisaties die de orthodoxie en de activiteiten van individuele kerken moeten controleren. Zo is er de Church of Scientology International, de “Moederkerk” van de kerkelijke hiërarchie die wereldwijd toezicht houdt op de praktijk

en verspreiding van de religie. Dan is er het Religious Technology Center, dat direct verantwoordelijk is voor de zuiverheid van de Scientology Geschriften en het orthodox praktiseren van de religie.

De individuele kerken onder supervisie van CSI zijn gerangschikt in een hiërarchische orde die het niveau reflecteert van de religieuze diensten die ze leveren. Zo is er bijvoorbeeld de Church of Scientology Flag Service Organization in Florida, die de hoogste niveaus van Scientology religieuze diensten levert, en de over de hele wereld verschillende “Advanced Organizations” en “Saint Hill churches” die de tussenliggende niveaus van religieuze diensten leveren. Daaronder zijn de lokale Scientology kerken, Scientology missies en onafhankelijke geestelijken die de lagere en laagste niveaus van diensten leveren. Elk van deze niveaus wordt op zijn beurt weer gesuperviseerd door een kerkelijke organisatie ondergeschikt aan CSI.

E. Culturele Dimensie

De culturele dimensie van Scientology is zowel rijk als gevarieerd. Hoewel ze nieuw is, heeft Scientology al een karakteristieke cultuur die door vele unieke kenmerken wordt geïdentificeerd. Ze heeft haar eigen nomenclatuur (uiteengezet in twee aparte woordenboeken), met termen als “thetan”, “Clear” en “auditing”, om er maar een paar te noemen. Ze heeft haar eigen kalender met feestdagen, zoals de verjaardag van L. Ron Hubbard, “Auditor’s Dag” en andere data die alleen voor Scientologen een speciale betekenis hebben. Er zijn speciale locaties van grote religieuze betekenis voor Scientology, waar leden pelgrimstochten naartoe maken, zoals Hubbard’s huis in Saint Hill Manor in Engeland en de Church of Scientology Flag Service Organization in Florida.

Scientologen leiden hun leven in strikte overeenstemming met de Scientology Geschriften. Ze passen de ethische en morele richtlijnen van Scientology toe bij hun dagelijkse bezigheden en in hun relaties met anderen en het opvoeden van hun kinderen. Veel Scientologen laten hun kinderen naar scholen gaan die Scientology principes gebruiken, zoals de door Hubbard ontwikkelde studiemethodes. Scientologen van alle leeftijden zijn vrij van drugs en sterk gekant tegen het gebruik ervan.

De Scientologen die het meest toegewijd zijn aan hun religie – leden van de Sea Organization – leven in gemeenschappen, zorgen voor elkaars dagelijkse en economische behoeften als voeding, huisvesting en medische behoeften, dragen onderscheidende uniformen, volgen hun bepaalde gewoonten en gebruiken en stellen bijna hun gehele werktijd ten dienste van hun religie. Met al haar functies is de Scientology Kerk duidelijk een “manier van leven” voor mensen die in haar religieuze orde dienen.

Conclusies

Ons hierboven omschreven nauwkeurig onderzoek heeft aangegeven, dat in een moderne wereld met vele nieuwe religies een meer open kijk op religie en haar wereldwijde variëteit

nodig is dan de beperkte definities gebaseerd op interpretaties van het Latijnse begrip “religio”, die zelfs tegenwoordig nog door sommige regeringsfunctionarissen worden herhaald. De vijf variabelen die in de categorie religie vallen, zijn: 1. intellectuele, 2. emotionele, 3. actionele, 4. sociale, en 5. culturele factoren, zoals hierboven eerst in het algemeen besproken en dan in het bepaalde geval van Scientology.

Naar onze mening zijn er veel redenen waarom Scientology als een nieuwe religie beschouwd kan worden. Ze past zo goed in deze categorisatie omdat ze een religie is die is ontstaan in het moderne westen, in de zeer westerse betekenis van het woord “religie”. Ze is duidelijk een uiting van het nieuwe soort “religiositeit”, dat in de westerse wereld is opgekomen, en moderne media van socio-culturele netwerken gebruikt bij het overbrengen van haar religieuze boodschap aan een breder publiek.

In haar ambitieuze pogingen om de voordelen van haar veelomvattende netwerken te gebruiken, is ze een van de “modernste” en “meest besproken” religies van onze eeuw geworden.

Het is typerend voor veel van de zogenoemde nieuwe religies dat ze door geleerden het etiket “religies” opgeplakt hebben gekregen in plaats van door de mensen die haar praktiseren zelf. In plaats van het instellen van enige stevig georganiseerde formaliteiten, geven verscheidene nieuwe religieuze bewegingen er de voorkeur aan om nogal ongeorganiseerde instellingen te zijn. Zo heeft een groot aantal van de nieuwe neo-hindoe yoga of meditatiegroepen geen organisatie en haten ze het om überhaupt als “religieus” te worden beschouwd. In hun latere ontwikkeling hebben sommige ervan zich echter, indien nodig, laten “registreren” – mogelijk zelfs als “wetenschappelijke” verenigingen – in overeenstemming met de federale of nationale wetgeving, die de formatie van de “religieuze” organisaties en alternatieve organen in de respectievelijke landen regelt.

Sinds haar oprichting in 1954 is de Scientology Kerk een van de weinige nieuwe religies geweest die haar organisaties altijd geïdentificeerd heeft en veel pogingen heeft ondernomen om als religieus orgaan erkend te worden. Scientology is wereldwijd door vele officiële organen in verschillende culturen inderdaad erkend als een “kerk” en een “religie”.

De doctrine en de Scientology Kerk zelf houden verband met het feit dat ze gebaseerd zijn op een visie van een modern Amerikaans persoon die werd geboren in de 20e eeuw en die liever schreef en openbare lezingen gaf dan zijn boodschap te preken. Het idee van religie bleek niet uit de eerste teksten en leerstellingen van L. Ron Hubbard, die experimenteel en psycho-filosofisch probeerden te zijn. Dianetics werd pas Scientology toen Hubbard in zijn vervolgonderzoek haar spirituele dimensie ontdekte en haar spirituele verbinding met de oude wereldreligies.

De leerstellingen van Scientology hebben hun achtergrond in verschillende religieuze en filosofische tradities. De boodschap van een nieuwe “boek religie”, zoals ontwikkeld en afgekondigd door haar grondlegger, is trouw vastgelegd en bewaard in het corpus van de heilige geschriften. Als geheel voorzien ze in een bron voor religieuze ervaringen, rituelen en meer handelingen, alsook in de sociale structuur van de Kerk met haar culturele modellen.

De uitgebreide sociale organisatie van de Scientology Kerk met al haar netwerken en culturele infrastructuren, is een belangrijk bewijs van haar aard als een organisatie die heel goed gekenmerkt kan worden als een “religieus” orgaan. The maritieme mythologie van haar religieuze orde, de Sea Organization, vormt de basis voor haar sociale structuur voor degenen die besloten hebben hun leven helemaal en voor altijd aan de doelen van de Kerk te wijden.

Op basis van onze contacten met sommige leden van de Kerk in de Europese en nationale hoofdkwartieren van de Kerk in Scandinavische landen, hebben we erkend dat de Kerk voor deze mensen zowel modellen voor hun leefstijl biedt als ervaringen die op affectief en conatief niveau religieus genoemd kunnen worden.

Dus hebben we geconcludeerd dat Scientology een religie is.

Wat betreft Bronnen over Scientology

Een overzicht van de snel uitbreidende literatuur over de Scientology Kerk geeft een onderscheid aan, dat gemaakt kan worden tussen in principe vier categorieën publicaties:

1. De geschriften, opgenomen lezingen en films van L. Ron Hubbard die de Geschriften van Scientology zijn.
2. Naast het aanzienlijke aantal Geschriften van L. Ron Hubbard over de aard van de mens en hoe hij naar verlossing gebracht kan worden, heeft de Kerk zelf een omvangrijk aantal teksten en audiovisuels geproduceerd en uitgegeven over haar geschiedenis en het heden, vooral in relatie tot haar 40e verjaardag in 1994; de kern van deze publicaties komt uit de interne canonieke teksten van de Kerk en haar interne geschiedenis.
3. Sommige publicaties komen nog steeds voort uit het feit dat de Scientology Kerk sinds haar oprichting in 1954 het middelpunt is geweest van een kritisch debat in de massamedia van verschillende landen; deze van buitenstaanders afkomstige teksten zijn vaak polemiek en bevooroordeeld.
4. De laatste jaren is er meer neutrale religio-sociologische literatuur over de Scientology Kerk beschikbaar. Dit komt door de tegenwoordig door veel geleerden gedeelde mening dat Scientology een “religie” is. Typerend genoeg is de Scientology Kerk als een “nieuwe

religie” erkend in de meest recente handboeken uitgegeven door historici en sociologen van religies als Barker, Holm, Melton, Wilson, enz.

De meeste studies over Scientology zijn gebaseerd op literatuur. De geschiedenis van Scientology is echter zo kort, dat opmerkelijke nieuwe informatie verkregen kon worden door veldwerk, met inbegrip van bijvoorbeeld interviews met sleutelinformanten en parochianen, en observatie. Naast de literatuur hebben wij een aantal stafleden kunnen ontmoeten en interviewen van de Europese, Deense en Finse hoofdkwartieren van de Kerk in Kopenhagen en Helsinki, en kunnen observeren hoe de Kerk in de praktijk te werk gaat. Bij het schrijven van dit rapport zijn wij welwillend voorzien van verschillende documenten, handboeken, rapporten (al dan niet in gedrukte vorm) over het verleden en de huidige stand van zaken bij de Scientology Kerk en haar ontwikkelingen in verschillende landen.

JUHA PENTIKAINEN
MARJA PENTIKAINEN
Helsinki, Finland
mei 1996